

Fred – detta vill kyrkorna i Sverige

En studie- och samtalshandledning

Dokumentet *FRED – detta vill kyrkorna i Sverige* är ett resultat av reflexion, prövning och samtal, bland annat mellan ledarna i de många kyrkor och samfund som är representerade i Sveriges Kristna Råd. Denna reflexion kan inte ses som en avslutad process utan bör fortsätta, enskilt och i grupper. Här nedan finns några frågor att reflektera och samtala omkring. Utbyt erfarenheter och åsikter med varandra. Pröva gärna de enkla övningarna.

Samtalsmodellen

Samtalsledare och spelregler

Någon i gruppen håller i ramarna för samtalet och tiden, så att alla får utrymme och allas erfarenheter tas tillvara. Innan samlingen börjar enas man om spelregler för samtalet. Här är några regler som brukar bidra till ett öppet och lärande samtal:

- Det personliga som vi delar stannar i gruppen.
- Det är okej att prova tankar och att ändra sig.
- Man har rätt att vara tyst.
- Alla talar i jag-form.
- Alla hjälps åt att hålla tidsramarna.
- Alla bidrar med sitt perspektiv och värdesätter att få ta del av andras.

En samtalsstruktur för studiecirkel

En studiecirkel kring dokumentet *Fred – detta vill kyrkorna i Sverige* kan läggas upp med hjälp av samtalsmodellen som beskrivs nedan. Ungefär två timmar är en lämplig tid för samlingen:

- en inledande runda utifrån studiet på egen hand, ca 20–25 min
- gemensamt samtal, ca 60 min
- avslutande runda, ca 10–15 min

Tidsangivelserna är ett förslag och kan anpassas efter gruppen. Börja gärna med ett enkelt drop-in-fika och småprat en stund innan cirkeln startar. Det ger alla möjlighet att landa i gruppen och samlingen.

Modellen

1. Börja med en runda där var och en får tillfälle att berätta vad som rör sig i tanke eller känsla just nu. Det kan vara en fundering utifrån det ni läst eller på annat sätt tagit del av inför samlingen. Det kan också vara tankar kring en händelse som anknyter till ert tema.

Var och en får 3–4 minuter till sitt förfogande. Det är alltid möjligt att passa, att låta ordet gå vidare om man inte vill säga något.

Första samlingen kan denna inledning vara mer personlig så att man lär känna varandra i gruppen. Men kan till exempel berätta något från sitt eget liv och varför man valt att delta i studiecirkeln.

Använd gärna ett föremål att hålla i för den som berättar, en sten eller något annat som är avstressande att hålla i. Föremålet markerar vem som har ordet och när en person berättat klart går föremålet och ordet vidare till nästa.

I rundan får var och en tala utan att bli avbruten. Syftet är att man ska få sätta ord på och pröva sina tankar, utan att behöva förklara och försvara. Samtidigt tränar man sig att lyssna och ta in olika perspektiv.

Inget samtal förs kring vad som kommer upp under inledningen, om inte personen som sagt det själv för in det i det efterföljande samtalet.

2. När rundan är klar är det öppet för ett gemensamt samtal utifrån era olika perspektiv och erfarenheter samt det avsnitt ni läst. Börja gärna samtalet med en fråga, till exempel:

- Är det något speciellt du fastnade för i det du läste?
- Mötte du några nya infallsvinklar? Hur tänker du kring det?
- Gjorde du någon ny upptäckt eller insikt? Hur kan du använda dig av det?

Nedan finns ett avsnitt som kallas för Studium och samtal – fem samlingar. Där finns frågor att reflektera över och enkla övningar att göra tillsammans. Ett alternativ kan vara att någon i gruppen inleder samtalet med en reflektion som anknyter till det lästa.

3. Avsluta samlingen med en runda där var och en har tillfälle att säga något kort om studiet och samtalet, till exempel:

- Det här bär jag med mig från i dag ...
- Något jag skulle vilja veta mer om ...
- Jag skulle vilja samtala vidare om ...

Någon gång under studiecirkelns gång kan det vara lämpligt att reflektera över hur de spelregler som gruppen bestämt. Vad fungerar bra? Vad skulle vi kunna göra annorlunda?

Sidomaterial som kan vara bra att ha tillgång till i studiearbetet är dels en bibel, dels en dator med Internet-uppkoppling. I studiehandledningen ges flera tips om var man kan hitta ytterligare material för fördjupning.

Studium och samtal – fem samlingar

Första träffen

Bakgrund

I kapitlet *Bakgrund* konstateras att fred och frid är samma ord, även om vi skiljer på dem i svenska språket. Smaka på de två orden. Uppfattar vi dem olika? I många kyrkliga traditioner är ordet frid vanligt, medan ordet fred är vanligt både i vårt vardagsspråk och inom politik och samhällsdebatt. Hur kan det komma sig att det blivit en sådan uppdelning? Spelar det någon roll vilket ord vi väljer att använda?

Samtala i gruppen om vad ord som fred och frid har betytt för er och i de sammanhang ni själva kommer från. Läs gärna ur Bibeln, de avsnitt som refereras till i texten, Lukas 2:14: och Johannes 18:28-19:16. Uppfattas de här texterna som texter som har med fred och frid att göra för dagens människor och i dagens samhällsdebatt?

Praktiskt samtal: Sitt i par. Se till att var och en har ett av freds- respektive fridsorden nedan. Byt det andra ledet med varandra, och samtala om vad det nya ordet betyder. (Tex Fred-sinne och Frids-rörelse – vad betyder de nya orden?)

Freds-rörelse
Freds-plikt
Freds-mäklare
Freds-avtal
Freds-rike

Frid-sinne
Frid-full
Frid-lysa
Frids-störare
Frids-furste

Enligt texten har kyrkans förhållande till krig och våldshandlingar varit skiftande, där hon i vissa skeenden tydligt tagit avstånd från våldet men i andra varit en del av det. Det sägs samtidigt att det är viktigt att fortsätta och fördjupa reflektionen om vad ett kristet förhållningssätt till våld innebär.

Tips om fördjupning. Den amerikanske baptistpastorn Martin Luther King har för många varit en förebild för ett kristet ickevålds-arbete. I USA firas varje år, tredje måndagen i januari, Martin Luther King-dagen. Sedan 2003 uppmärksammas dagen också i Sverige, på initiativ av Kristna Fredsrörelsen och Svenska Baptistsamfundet. På www.martinlutherking.se kan man hitta Kings berömda tal ”*I have a dream*” både på engelska och svenska. Via www.youtube.com är det också enkelt att hitta en videoinspelning av talet.

Ta tillsammans del av delar eller hela Martin Luther Kings tal. Samtala om vad han har betytt som förebild och inspiratör för fred och icke-våld bland kristna.

När ni avslutar samlingen, glöm inte att "gå en runda". Vad tar jag med mig från den här samlingen?

Andra träffen

Fred i vardagen

I kapitlet *Fred i vardagen* påstås att strukturell diskriminering och förtryck av minoriteter inte motarbetas tillräckligt. Som exempel på strukturell diskriminering nämns segregering och mobbing. Ökar segregeringen i det svenska samhället, exempelvis mellan svenskar och invandrare? Eller är det tvärtom, att vårt samhälle blir allt mer mångkulturellt?

Praktiskt samtal: Tänk er en linje i rummet, där ena änden representerar ett helt segregerat samhälle, och den andra änden representerar ett mångkulturellt samhälle. I mitten är det ”lite både och”.

Var placerar du:

Sverige

Sydafrika

EU

Platsen där du bor – kvarteret, lokalsamhället, byn

Din församling

Om du tycker dig se någon förändring/rörelse i den nuvarande situationen – åt vilket håll rör det sig? Och varför?

Läs gärna i Bibeln, Romarbrevet 12: 9-10. Paulus skriver om att vi ska visa varandra tillgivenhet och broderlig kärlek, och överträffa varandra i ömsesidig aktning. Hur går detta till i vår vardag och i våra församlingar idag? Dela goda tips och råd med varandra.

Det heter i texten att församlingen ska vara en skyddande zon för de utsatta, en moralisk röst som står upp för de svaga i samhället, inte minst barnen. Vilka kan hindren vara för att det ser ut så i verkligheten, och vilka goda erfarenheter har vi haft av att det har fungerat? Dela erfarenheter med varandra, med betoning på det som varit bra.

I slutet av kapitlet finns elva punkter, samlade under ”*Därför vill vi*”, ”*Därför vänder vi oss mot att*”, och ”*Därför uppmanar vi varandra att*”. Välj ut en, eller möjligen ett par av punkterna, och samtala om vad en sådan ”att-sats” kan få för praktiska uttryck i er vardag.

När ni avslutar samlingen, glöm inte att ”gå en runda”. Vad tar jag med mig från den här samlingen?

Tredje träffen

Fred med skapelsen

I kapitlet *Fred med skapelsen* pekar man på behovet av såväl individuella som politiska val för att förhindra en klimatförändring. Berätta om förändringar som har skett under de senaste tio åren, i er egen livsstil eller inom politiken. Har hanteringen av sopor förändrats, enskilt och i samhället? Är synen på resande annorlunda idag än förr? Har utbudet av ekologiska varor i butikerna ökat? På vilket sätt och varför?

Praktiskt samtal: Sitt två och två. Skriv snabbt ner en lista på ett papper med fem bra initiativ, individuella eller politiska, för att minska hotet om klimatförändringar. Efter fem minuter – gå samman med ett annat par så att ni sitter fyra tillsammans. Jämför era listor, och försök komma överens om fyra bra initiativ. Efter fem minuter – gå samman med fyra andra (så att ni är åtta) och jämför era listor. Försök att komma överens om tre riktigt bra initiativ. Fundera och samtala om var ni tänker lika och var ni har svårare att komma överens.

Läs gärna i Bibeln tillsammans, Psalm 24:1. När psalmen skrevs talade man knappast om miljöfrågor eller hot mot klimatet. Ändå menar många att kristen tro och Bibeln kan vara en inspiration för en medveten klimatpolitik. Samtala om på vilket sätt ett uttryck som ”fred med skapelsen” kan kopplas samman med dagens politiska miljö- och klimatfrågor. Har kristen tro något att göra med hur vi reser eller vad vi äter?

Tips om fördjupning: Biståndsorganisationen Diakonia och Studieförbundet Bilda har tillsammans tagit fram kampanjmaterialet *Himlen har ett tak* som ger möjligheter att lära känna människors villkor vars vardag har påverkats av förändringar i klimatet. Vid en första anblick är det inte svårt att se att de är offer. Men lyssnar man på vad de har att berätta förstår man också att de är aktiva aktörer. Kanske har vi något att lära av dem? Materialet finns tillgängligt på www.diakonia.se/himlenharetttak.

I slutet av kapitlet finns 13 punkter, samlade under ”*Därför vill vi*”, ”*Därför vänder vi oss mot att*”, och ”*Därför uppmanar vi varandra att*”. Välj gärna ett par av punkterna, en av de första ”politiska” att-satserna, och en av de avslutande ”privata” att-satserna. Hur hänger de samman med varandra?

När ni avslutar samlingen, glöm inte att ”gå en runda”. Vad tar jag med mig från den här samlingen?

Fjärde träffen

Fred och rättvisa

I kapitlet *Fred och rättvisa* konstateras att kyrkan är global. Men också att många av de varor vi har omkring oss, som mat, kläder, teknikprylar etc, kommer från andra länder. Det är en intressant tanke, att människor som plockat bomullen till skjortan jag har på mig, eller kaffet jag dricker, kanske ber samma bön som jag: ”Vår fader..., Låt din vilja ske..., Ge oss i dag det bröd... Och utsätt oss inte för prövning...Amen.”

Praktiskt samtal. Samlas kring en världskarta eller jordglob. (Eller ladda ner en interaktiv världskarta från www.earth.google.com.) Peka ut ett par länder som er egen kyrka har någon relation till, genom internationella kyrkliga organ, mission eller biståndsverksamhet. Vad produceras där? Är det produkter som vi använder hos oss? Känner vi till något om arbetsförhållanden i dessa länder? Hur ser den ”religiösa kartan” ut där, jämfört med hos oss? (På hemsidan www.kyrkaforfairtrade.org finns ytterligare utbildningsmaterial kring dessa frågor.)

I texten konstateras att kyrkans nattvard sammanfattar Bibelns syn på brödet – brödet som mättar både fysisk och andlig hunger. ” När vi delar nattvardsbrödet, är det inte bara med Gud och med människor i vår lokala församling, utan med hela mänskligheten.”

Dela med varandra erfarenheter av olika nattvardstraditioner. Är det någon som firat nattvard i en helt annan tradition, kanske i ett land? Reflektera tillsammans om vad nattvarden betyder för den kristna världsvida kyrkan, och för er själva.

Tips om fördjupning: *Världens kurs* heter ett studiematerial som tagits fram av Studieförbundet Sensus och Svenska kyrkan som berör kyrkans möjligheter att vara med och kämpa för fred och hållbar utveckling. I avsnittet *Kyrkan i världen* konstaterar man att ”den världsvida kristna kyrkan är världens största globala nätverk”, och ger en lång rad exempel på initiativ och aktiviteter. Materialet kan laddas ner från www.sensus.se/varldenskurs.

I slutet av kapitlet *Fred och rättvisa* i kyrkornas freds-dokument finns elva punkter, samlade under ”*Därför vill vi*”, ”*Därför vänder vi oss mot att*”, och ”*Därför uppmanar vi varandra att*”. Välj en eller möjligen ett par av punkterna att samtala om, exempelvis frågan om Sverige bör fortsätta att avsätta en procent av BNI till bistånd till fattiga länder.

När ni avslutar samlingen, glöm inte att ”gå en runda”. Vad tar jag med mig från den här samlingen?

Femte samlingen

Att bygga fred

I kapitlet *Att bygga fred* vänder man sig mot att den svenska vapenindustrin stöds av offentliga medel. Samtala om vapenexporten – är den en oundviklig konsekvens av den svenska försvarspolitik, eller finns det andra alternativ? Och hur kan kyrkorna påverka den svenska politiken kring vapenexporten.

Praktiskt samtal. Gör en enkel argumentationsövning tillsammans. Låt två vara förespråkare för en ökande svensk vapenexport, och två vara förespråkare för en mer restriktiv politik. (Dra gärna lott.) Och utse två till samtalsledare, en som fördelar ordet och en som har koll på klockan. Samtala lugnt och sakligt, med korta repliker på max en minut för varje. Undvik verbala påhopp eller medvetet dåliga argument. Avsluta efter 15 minuter. Samtala tillsammans, inte om vem som vann, men om det finns en väg framåt som alla kan acceptera.

I texten heter det att kyrkan är kallad, att med Jesus som förebild, stå på de fattigas och maktlösas sida, att vittna om sanningen - även då det innebär risker. Samtala om vilka risker det skulle kunna innebära att stå på de fattigas och maktlösas sida. Finns det personer eller sammanslutningar i samhället som tar sådana risker? Hör kyrkorna dit?

Tips om fördjupning. Kyrkorna och en rad organisationer arrangerar i november varje år Kyrkornas Globala Vecka. För 2010 är temat *Skapelsefred* och riktar uppmärksamhet på vapenhandeln i världen och svensk vapenexport. I materialet kan man på ett enkelt sätt lära sig mer, exempelvis om varför Sverige exporterar vapen, trots att det i princip är förbjudet. Materialet kan laddas ner på www.skr.org/globalaveckan.

I slutet av kapitlet *Att bygga fred* i kyrkornas fredsdokument finns elva punkter, samlade under ”*Därför vill vi*”, ”*Därför vänder vi oss mot att*”, och ”*Därför uppmanar vi varandra att*”. Försök att välja en punkt under respektive avsnitt och samtala kring. Vad betyder det här för oss?

När ni avslutar samlingen, glöm inte att ”gå en runda”. Vad tar jag med mig från den här samlingen? Vad tar jag med mig från den här studiecirkeln.

Handledningen är sammanställd av Magnus Stenberg, Studieförbundet Bilda. Flera av övningarna förekommer i olika varianter i material som tidigare har getts ut av Bilda, Sensus, Svenska kyrkan och Diakonia.